

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Turisták a nevelés szolgálatában.

Irta: ZÁRAY JENŐ,

az E. K. E. aradi Czárán osztályának elnöke.

A közoktatásügyi minisztérium sok országban elrendelte az iskolák kötelező kirándulását már régen. Nem azért, hogy ezzel a turistaság ügyét és nemes célját szolgálja, hanem mint a népnevelés hivatott öre, a kirándulások pedagógiai értéke mellett tanuskodjék. Tudott dolog, hogy igen sok tantárgyat, mint pl. a földrajzot, geológiát, természetrajzot, ásvány- és közettant, gazdaságtant, növénytant közvetlen szemlélet, tapasztalat nélkül eredményesen tanítani nem lehet. Igaz, hogy a felsorolt tantárgyak kellő szemléltetésére iskolai gyűjtemények állanak különféle szertárakban rendelkezésre s így a cél egyrésze teljesítést nyer. Szerény véleményem szerint a nevelésnek az is egyik fontos ténye, hogy ezeket a különféle szemléltetésre szolgáló anyagokat, dolgokat ne vásárlás útján szerezzék be az iskolák, hanem azoknak legtöbbször maguk a diákok gyűjtésükre, lehetőleg tanári felügyelet alatt, mert ellenkező esetben bekövetkezik igen sokszor a más tollával való ékeskedés. Az egyes dolgoknak és anyagoknak csereberéje megengedhető legyen, mert ezzel csak növelik a diákok gyűjtési szenvedélyét, másfelől mindenki kiegészítheti gyűjteményének hiányait. A gyűjtemények mellett az is fontos, hogy megfelelő számban álljanak rendelkezésre: képek, festmények, fényképfelvételek, rajzok, gipsz és agyagminták, stb. A természet kincses házában vannak oly anyagok és tárgyak, melyek különféle okból nem vihetők be az iskolákba, hanem megismertetésük céljából a helyszínrre kell menni. Az ebbeli tevékenységet hívjuk: kirándulásnak. Ezen elég rossz találó szóhoz mennyi édes emlék fűzi mindazokat, kik a természet templomában annyit megfordultak s tudásuk egy részét is ennek köszönhetik. Örvend ennek öreg és ifjú, férfi és nő egyaránt, mert a természet lágy ölében eltöltött egy óra többet ér száz és száz városi és falusi szórakozásnál. S az iskolák kirándulása sem azért történik, hogy a tanárok és diákok egy napot vagy egy délutánt agyonüssenek semmittevésel, céltalan ténfergészel, mert a mondott idő talán nem is elég a közvetlen szemléletre és kellő oktatásra. Eppen ezért a kirándulásokat az iskolában nem kötheti a minisztérium sem számokhoz, mert annyi kirándulást kell rendezni, amennyit egy tantárgy megkíván. Egyik többet, a másik kevesebbet.

Györgyfalvi népviselet.

Kolozsvártól délkeleti irányban alig 7 Km.-nyire találjuk ezt a túlnyomórészt magyar-ajku községet. Néprajzi érdekessége az, hogy e nagy város közvetlen közelében teljes érintetlenségében őrzött meg olyan népies motívumokat, melyek fennmaradása kulturhatástól kevésbé befolyásolt vidékeken is annyi nehézségbe ütközik. A Györgyfalvát környező községek magyar ajku lakossága: A jton, Pata, Kara teljesen átvette a mezőségi román viselet motívumait és fordítva is találunk eseteket: mikor a románoktól bizonyos dolgokat.

Bogyó Lajos felvétele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mindenesetre nem érdektelen, ha a régi és mostani kirándulások között párhuzamot vonunk s megállapítjuk, hogy milyenek voltak ezek régen és milyenek ma s mennyiben szolgálják a tudás és turistaság ügyét?... Mindezekről csak azok nyilatkozhatnak érdemlegesen, akik ezt közvetlenül tapasztalták, azaz ismerik az iskolák belső életét. Elmondások, mesék után ezt nem lehet megírni, ismertetni, ugyan egy jó tanulmány által némileg sikerül, de alaposan sohasem...

Elválasztó mesgyéül szolgáljon a világháboru. Nézzük, milyenek voltak a kirándulások a világhézés előtt és milyenek utána?

A régi jó békevilágban szombaton, vagy ünnepnap előtt az iskolákban az utolsó órában elég volt az osztályokat végigszaladni és az igazgató engedélyével a kirándulást meghirdetni. Nem kellett ahhoz tanári konferencia, előértekezlet, vita, purpartézás. Nehány lelkes tanár összefogása már előre biztosította a sikert. Még a hitoktatók sem botránkoztak meg, hogy a diákok megrövidülnek egy misével, ellenkezőleg, még ők is sieltek résztvenni, mert a természet templomában mondott ima, fohász is az Úr szármolyd haz kerül. Nem kellett a kirándulásokat reklámozni napokkal előbb, s a jelentkezésre a diákokat ösztönözni. Még a vasut is gáláns volt, mert minden 10. kiránduló után egyet ingyen vitt. Mindenki tudta, hogyan öltözködjék, mit vigyen magával, még az utiköltséget sem gyűjtötték előre össze.

S a kirándulás reggelén, ha kellett hajnalán a fél iskola ott volt a vasuti állomáson s kis utánjárásra előkerült a külön kocsi.

A kirándulásokon pedig a tanárok a sok kérdésre nem győztek elég feleletet adni. A tanár közelebb férközött tanítványai szívéhez, viszont a diákok száz százalékkal jobban ragaszkodtak vezetőikhez. Tanár, diák érzés és gondolatvilága akként kapcsolódott egybe szorosan, mint a hosszú vaslánc szemtömege. A komor tanár, diák felelevenedett, csappongó jókedv vált urrá mindenkor. S a tanulás ment, mint a karikacsapás. Miért? ... Mert a természetből átplántált kellemes emlékek megfűszerezték az akaratot, az előkészülést és ezzel a tudást ...

S mi a helyzet a mai kirándulásoknál?

A világháborúból visszatértek természet, vagy embergyűlölete, vagy az itthon dekkolók léhűtősége fertőzte meg a háboru utáni ifjuság egészséges légkörét, avagy a nincstelenség, vagy az áldozni nem akarás bacillusai ették be magukat mindenfelé? ... Széleskörű probléma, melyről sokat lehetne vita'kozni ...

De mélyen elszomorító tény, hogy a világrengés után éppen az iskolai kirándulások nagy visszaesést mutatnak, sok helyen már sirjukat is megásták.

Ma az iskolai kirándulásokat napokkal előbb kell meghirdetni, reklámozni, a jelentkezéseke forszírozni, az utiköltséget néhanapján részletben összegyűjteni és csodával határos, ha egy csomó diák összegyűl, akkor is léhán, kedvetlenül, unottan megy. Hiszen annyi a tanulnivalójuk, hogy sokszor vért izadnak, a lestrapált lélek hüvelyé: a test elcsigázott, kimerült, hiányzik a szabadban való gyakori mozgás, a lelket testet vidámitó madárdal, a természet ezer fensége. De a tanárok lelkesedése is megszűnt, persze iisz'elet azon keveseknek, akik még a turistaság oltárán áldoznak. Sokan kibuvót keresnek s hallani is ilyen mentségeket: „Kérem nekem árt a hideg forrásvíz, gégekatarrust kapok, pedig a sörházban még télen is jéghidegen issza meg a sört, Jaj, nem bírom a gyaloglást, visszereim kidagadnak, mint a kötél, pedig itthon egyre fut magánórák után, még szerencse, ha nem hozakodnak elő, — itt ne tessék mosolyogni, — a nagymosással, vasalással és sok hasonló s néha lehetetlen kifogással ... Ha az ilyen radikális, vagy mondjuk törzs kibuvók kényszerítő okokból mégis kirándulásra mennek, sok haznukat nem vehetni. A diákokkal nem törődnek, legfeljebb rájuk mo'dulnak, lekonyult virágszálakhoz hasonlók s egyre várják a hazamenetelt S az ilyen kényszeredett részvételnek a diák issza meg a levét! S a kirándulásokon a diákoknak nem magyaráztak meg semmit, nem szerzett tapasztalatokat, ha igen, akkor is csak rosszakat. Aztán a tanulás sem

Turisták!

Szók!

**BAERING sportárú megbízható
és jó!**

Vásárlásoknál keressük ezt a márkát

**Utközben
a Găina-i Leányvásár felé..**

Ez a rendkívül jellegzetes mőc-vidéki kép egy tulnik-ot - havasi kürtöt kezében tartó lovas leányt mutat be. A Nagy és Kis-Aranyos mentén néprajzi tekintetben is rendkívül érdekes dolgok közül a képen is igen jól látható havasi kürt ragadja meg leginkább az arrajáró turista figyelmét. Nyári estéken messze-távol elhangzanak az induló-szerű szép melódiák. Leggyakrabban 14—18 éves lányok szoktak dallamokat fujni ebből a mesterien összeillesztett fenyőfa hangszerből.

Bogyó Lajos felvétele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

megy úgy, ahogy kellene. Oh... Hány diák nem látott alagutat, forrást, szélalmot, délibábót, aratást, cséplést, konyhakertet, szüretet, szüveget, szakadékat, völgyet, patakat, köfejtőt, nem tudja mi az ökörnydi, napkelte, napnyugta és a természet nem egy tüneményét magyarázni sem tudja!... Nem csoda aztán, ha némelyik a hagyma virágjáról azt gondolja, hogy abból lesz a hagyma s a burgonya úgy terem, mint az alma s a katonailag megmért magasságról azt hiszi, hogy az ottlévő három oszloppal történt a mérés úgy, mint otthon a körzővel. Ismeri a tej termékeit, de sohasem volt még tejüzemben, jelest kapott, mert szóról-szóra elfujta a cukorgyártást, bár sohasem volt cukorgyárban, pedig az apja ott művezető, aztán bevargázott a gázgyártásból, mert nem vett annyi időt, hogy lakása mellett lévő gázgyárba csak egyszer bement volna, holott házigazdája ott tisztviselő. A papírgyárban sem volt, pedig éveken át jár oda egy barátjához. A szeliden uszkáló tarka kacsát vadrucának véli, a vágóhidról meg azt gondolja, hogy ott az állatokat hidról vágják, hol a gépek egyik oldalán beteszik a sertéseket és a másik oldalon kijön a kolbász, hurka, stb. vagdalék.

Igen sok kacagtató, de elszomorító példával szolgálhatnak, de elég volt ennek tömkelegéből néhányat kiragadni csupán illusztrálás céljából. Mindezeket csak azért említettem meg, mert ma az iskola nem áll a turistaság szolgálatában úgy, mint régen és igen sok viznek kell a Duna folyónia, amíg az illetékes fakto:ok belátják a turistaság létjogosságát, s eredményes célt csak akkor fognak elérni, ha a turistaságot, mint ren-

des tantárgyat felveszik az órarendbe legalább heti 3 órában, amikor az elméleti kiképzésre fordítanak különös gondot. Ebben az esetben a tanárok lelkesedése is visszakerülne s a diákok nagy tömege lelki és testi megújódást találna a turistaságban. Ha fontos a testnevelési, kézimunka, rajz óra, akkor olyan nagy horderővel bír a turistaság is, melyet preterálni nemzetgazdasági vétek s tudomány csorbitás.

Mindezt elmondani kötelességem volt, de kérdezheti valaki, hogy mi tehát a teendő?

Erre is feleletet adok. A vérbeli turisták nem ülhetnek ölbetett kezekkel. Nem elég a szükséges jót felismerni, azt gyakorolni is kell. Ha a minisztérium nem tesz semmit a turistaság érdekében, rajtunk a megmozdulás sora, Mert ma ez igen fontos, különösen akkor, amikor a minisztérium szigorúan eltiltja a diákságot minden egyesületi tagságtól, lett légyen az kulturális, vagy akár sport egyesületi.

Sorompóba szólítalak beneteket igaz turista testvéreim, éppen most, amikor ennek a szépért és nemesért lelkesedni tudó, de a turistaság lehetőségétől indokolatlanul megfosztott tanuló ifjúság sorsa a ti kezetekbe van letéve, mert abban van, — higgyétek e! Rajtatok meg minden alkalmat, hogy a turistaság fedélzetéről lesodort tanuló ifjúság töledek nyerjen mentést, segítséget, bátorítást, életörömet és természetszeretetet. Elsősorban ne zúgolódjatok, ha ifjakat, gyermekeket hoznak társaitok kirándulásokra, sőt éppen ti legyetek azon, hogy családokat, aty fiaságotok és ismerőseitek körében a legszelesebbkörű propagandát fejtétek ki a turistaság érdekében. De ez még nem elég. Ha az apák, anyák, fivérek elfelejtik, vagy fontos okokból nem vihetik fiataljaikat kirándulásra, ti vigyétek magatokkal. Ti ismertessétek meg velük a természet nagyszerűségét, ezer rejtelmét, csodáját, alkotását. Vállaljátok a nevelő szerepét, melyért nem kaptok elismerést, köszönetet, díjazást, a tövisszurásokat, csipkedéseket, megszólásokat is vállaljátok. Tiétek leend a hála, elismerés, az áldás, mely sohasem marad el becsületesen végzett munka után, akadni fog egy-egy fohász, mely értetek száll az Egek urához.

Erős akarat, példás kitartás és munkátok eredményes lesz és áldani fog benneteket a jobb sorsra érdemes fiatalságunk!

Turista barátok!

Turista, sí, sport, valamint bármínő férfi ruhákat jól és olcsón készít

Petkes szabósága

Cluj, P. Unirii 22. szám

A Kolozsvári bükkerdei turistaház 25 éves fennállása.

Írta: MERZA GYULA.

Ha két emberöltőre visszapillantunk, valóban meseszerűen mondhatnók, hogy hol volt, hol nem vo't, volt egyszer egy bükki sűrű őserdő, mely a 833 m. magas Árpád-tetőtől kezdve egészen le az úgynevezett „Berbék” erdőházig, vagy talán még lejjebb is terjedt.

Tövében pedig ott terült el az akkor még kicsiny Kolozsvár, melynek a 70-es években csak mintegy 26 ezer lakosa volt.

És ime, az utolsó négy évtized alatt, nem utolsó jelentőségű alkotása az EKE-nek, hogy a naggyá fejlődött Kolozsvár százezernyi lakosságának egy üdülést, szórakozást és egészséges időtöltést nyújtó kiránduló-helyet, a turisták részére pedig gyakorló-teret teremtett.

Aztán a turistaház építésével és költséges fenntartásával éppen valósággal megpecsételte ennek a közkedvelt turista-területnek a nép szerűségét.

1895 ben a „Budapesti Hirlap” főszerkesztője azt írta a turisták-ról, hogy ők a civilizáció pionirjai a havasok világában és az erdők rengetegeiben. Ha már most elképzeljük, hogy ezelőtt 50—60 esztendővel a Bükkerdő most itt-ott letarolt területein sűrű erdőség, az úgynevezett Sáros-Bükk helyén pedig kiterjedt mocsarak voltak, akkor igazán kulturát terjesztő ösvénytaposóknak nevezhetjük azokat a szak tudósokat, vadászokat, erdészeket, de még a diákokat is, akik a hajdanában még árnyas ösvényekben bővelkedő Bükk cserjés-bozótos ligetei közt útát törtek a magasiatok kilátópontjai, a völgyek üdítő forrásai felé, ahol a hajdani bölénycsordák nyomait bizonyítják azok a bölényszarvak, amelyekre a gyűjtők és ásatók a város környékén reátaláltak. Sajnos, hogy ezen vadállatok szelid követői, a legelésző tehenek kellő rendszabályok híján a turista-kulturát is veszélyeztetik.

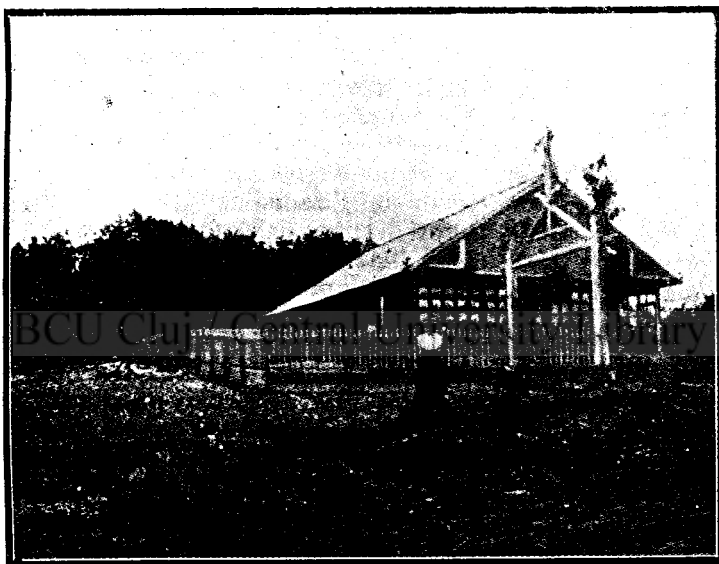
Itt csak egy elszomorító példára hivatkozunk, mely a város környék legrégibb kiránduló-helyének, a népszerű Szent János-kút szobrát és feliratos tábláját évek előtt megsemmisítette. Az azóta rendbehozott kút E. Kovács Gyula színművéstől származó verse kegyeletes hagyományként csak emlékből maradt meg, amint következik:

*„Itt a szent kút, fáradt lélek,
Üdüléssel kínál téged,
Árny, lomb, víz, lég, hűvös, tiszta,
Önmagadnak ez ad vissza,
Itt kibékül az ősember
Önmagával s az Istennel.”*

És ime, ez az ősemberi ösztön a főrugója a turistaságnak, melynek nem csupán a havasi régiókban, hanem a szelidebb hegyes-völgyes tájakon is megvan a jogosultsága és így az ott létesített és fenntartandó turista-alkotásoknak is.

Palkovics József altábornagy tiszteleti tagunk fáradhatatlan barangolásai és br. *Mannsberg Sándor* volt alelnökünk első kékszín-jelzései hívták fel az EKE figyelmét a bükki turista-területre, ahol én diáktársaimmal szintén már otthonos voltam, amennyiben följegyzéseim 1876 szeptember 15-ig vezetnek vissza. *M. Kovács Géza* volt főtítkárunk vadász létére a Bükketői „Fogadó” néven ismert kis tanya házat a Kath. Státustól kibérelvén vadász-les céljaira, ott a megforduló turisták szintén éjjeli szállásra találtak.

Ez a felső csárda azonban akkor kezdett igazán látogatottá válni, midőn 1905 ben az *Udvari*-család költözött oda s a vendégek ott jó

Az EKE bükki Bercsényi-turistamenháza.

konyhára letek, majd az Árpádcsúcsi messzelátó torony fölépítése, továbbá a bükketői csárdának turista-szobával és verandával történt kibővítése a hegemászók számát is megszorította. Így aztán 1905 május hóban az Árpádcsúcsi torony ünnepélyes felavatásakor dr. *Kosutány Ignác* alelnök tartotta a fölavató beszédet, melynek végzetével *Czárán Gyula* tiszteleti tag onnan felülről, a torony tetejéről pezsgővel telt poharat ürített a tornyot létesítő EKE-re, a palack-megmaradt tartalmával pedig megkeresztelte ezt a turista-alkotást a jelenlévő népes társaság dörgő éljenzése mellett. Szintén hatásos szónoklat volt a dr. *Herrmann Antal* köszöntője a hölgyturistákra. Ha sonlóképen emlékezetes ünnepély keretében folyt le az Árpádménház fölszentelése is dr. *Márki Sándor* lelkes szónoklatának eszmedús hatása alatt.

A régi Pintye-kútból lett Majláth-, (illetőleg Bilaşcu)-kút, a Szent János-kút, a Rákóczi-forrás is az EKE régi gondozása mellett vált közismertté és népszerűvé, már a 25 év előtti útjelzések keretében.

1908-ban a kányafői messzelátónál emelt menedékházunk leégésével, mely nagyon látogatott kirándulóhely volt kivált a munkásosztály tömegei részéről: fölmerült az eszme, hogy a Bükketői csárdát, mely időközben Árpád-menházzá bővült, meteorológiai megfigyelő állomás jellegével: valamely alkalmasabb pontra helyezzük át.

A br. *Mannsberg* Sándor és M. *Kovács* Géza személyében küldött helyszíni bizottság a már lombosodó kis fenyves mellett azt a helyet vélte legcélszerűbbnek, ahol a „Bercsényi turistaház” jelenleg van s amelynek a területbére évi 50 k.-ban kötöttetett ki.

A Czell-cég 2500 k. kamatmentes kölcsönt ajánlott fel évi 250 k. törlesztés mellett, mert az országút mentén fekvő és szép kilátást nyújtó épület vendégforgalmát a tőle beszerzendő italmű fogyasztására említett cég kecsegtető üzletnek sejtett, hiszen a Bükkben évente a háború előtt közel 8–10 ezer ember fordult meg. Ma már mindenkinek van hátizsákja. A jóslat be is vált, mert 1909 május havában 4500 k. költség keretében megindult az építkezés a kezdeményező M. *Kovács* Géza akkori főtitkár irányító felügyelete és tervzete alapján és *Udvari* József „házilag” vezetett munkálatai mellett június havában befejezést is nyert. Ezután 3–4 hét múlva a bükketői italmérési jog átruházása is megtörtént.

S jóllehet a hivatalos ünnepi fölavatás csak 1911-ben ment végbe, gróf *Lázár* Isván akkori elnök által tartott beszéd kíséretében, ámde a többrendbeli akadályok miatt késett ünnepély megtartása előtt már két évvel előbb, tehát épen a nyáron múlt 25 éve, hogy átadta az EKE a turista-vendéglőt a forgalomnak. Tehát egy negyedszázad óta áll fenn a mi bükki menedékházunk, ahová mindenfelől összesereglik a nép, ha a kitörő vihar elől védelemre szorul. De nincs szándékomban versenyre kelni a Bükkben elhangzott ünnepélyes dicshimnuszokkal, viszont szomorúan kell megemlékeznem az 1918-ban ledöntött 16 m. magas messzelátó tornyunkról az Árpádcúcsnál, honnan fél Erdélyre kiterjedő gyönyörű körkép tárult a hegyvonulatokra, melyek most a legszebben a 835 m. magas Kis-Maguráról élvezhetők.

A bükketői Árpádmeház a háború előtt meteorológiai állomás is volt megfelelő csapadék-, hő- és légsúlymérő eszközökkel felszerelve.

*Sportklubok, turistaegyesületek részére
jelvények, zászlók legszebben legolcsóbban*

HÉJJÁNÁL

hészülnek

*CLUJ — KOLOZSVÁR Str. Juliu Maniu
(volt Szentegyház u. 8.)*

Megkeresésre mintát küld.

melynek a pontos jelentései nemcsak elismerésben, hanem jutalomban is részesültek.

A Bercsényi-turistaház üveges verandáján jelenleg színjelzéses fali-térkép van kifüggesztve, mely az egész Bükkerdő ösvényeiről és célpontjainak a távolságairól tájékozást nyújt, ahonnan megtudjuk, hogy pl. Kolozsvár főterétől a turista-ház 6 km., a Felek-tető 8 km., a Majláth-kút 9 km., az Árpád-csúcs 11 km., a Kis-Magura 13 km.

A bükki kirándulók egy napi élénkebb gyalog-teljesítménye pedométeri tapasztalatok szerint körülbelül 20—25 ezer lépésre tehető. 1928 óta lépett életbe vásár- és ünnepnapokon a rendes társas gépkocsi-közlekedés, ami a Bükk megközelítését jelentékenyen megkönnyítette. De azelőtt is voltak népes kirándulások. Így például 1926-ban az EKE 35 éves fennállását is a Bükkben ültük meg, mikor is az egyesületi tagok mintegy hetvenen vettek részt. Akkor még volt kedély és hangulat, sőt az anyagiak se okoztak különösebb gondot és így e sorok írója, mint a turistaház akkori helyettes gondnoka, szerencsés voltam az egész társaságot vendégül látni, melynek sorában ott voltak az ünnepi szónok dr. Szádeczky Gyulával és nejevel az élén dr. *Ruzitska* Béla, dr. *Páter* Béla, gróf *Logothetti* Orestz, dr. *Cseke* Vince, dr. *Tulogy* János, *Orosz* Endre és mások. 1927-ben a múzeum 25 éves jubileuma, 1930-ban a turistaház 20 éves fennállása, majd 1934-ben tavasszal pedig dr. *Balogh* Ernő főtitkár ünnepi emlékbeszéde mellett a veterán turisták tiszteletére rendezett társas összejövetel nyújtottak alkalmat egylettörténeti évfordulók megünneplésére. Nem is említjük a régi majálisoknak, majd az újabb „turista-napoknak” az egész sorát, melyeket dr. *Gergely* Endre és *Szolnoky* Gyula kezdeményeztek. Legújabban nemzetközi útjelzés lett meghonosítva. A turistaházi gondnokok sorában váltakoztak *Tanács* József, br. *Mannsberg* Sándor, *Bartha* Gergely, dr. *Tompa* Kamil, dr. *Cseke* Vince, kik valamennyien a menyeyi turistaságot gyakorolják, jelenleg pedig e tisztségre *Szolnoky* Gyulát állította a közbizalom. *Tanács* és br. *Mannsberg* a vadvirágkultuszt honosították meg, mely a „Genciana” virágzásakor éri el a Bükkben a tetőpontját; *Bartha* minden vasárnap kikerékpározott, hogy a turistaháznál ebédelvén, ott hivatalos szemlét tartson. Dr. *Tompa* 1908-ban, gondolom egy svájci útjából lépésmérő (pedométer) műszerrel jött haza, melytől aztán az ő vezetése alatt a hasonló nevű kiránduló társaság nyerte a nevét, akárcsak a növénygyűjtők sektájá, melynek dr. *Páter* Béla elnök a feje. A Bükkerdő turista-irányu fejlesztése és népzerúsítése körül szerzett érdemek jutalmának, ha nem is név szerint jelzett, de a szivekbe és elmékbe vésett hirdetői a *Cholnoky*-magaslat, a *Rajka*-forrás, a *Páter*-út és hasonló forrás, a *Tompa*-pihenő és a *Merza*-kilátó. Az új tekepálya a dr. *Cseke* nevéhez fűződik.

Befejezésül bizonyára az általános közóhajnak vélek kifejezést adni, hogy a Bükkerdő előtti idők egykori ősmaradványainak a kővévált őrszemei, a geológiai nevezetességű „feleki gömbök” továbbra is örökdienek az EKE bükki turista-otthona felett, mely úgy a nyári, mint a téli turistaság középpontja Kolozsvárt.

Az Oltárkő megmászása.

Mint egy középkorból ittfelgett bástya áll őrt a Békási-szoros elején az Oltárkő. Csúasz sziklafalak, melyeket csak néha tör meg egy-egy repedés vagy gyepes folt. Az erdélyi sziklamászók álma: feljutni a tetejére!

Sokan próbálkoztak Fel is jutottak a tetőre, de a csúcs alatt hat méterrel meg kellett állaniok. A csúcs nem adta meg magát könnyen. Sok vér és izzadság csepp tapad a fehér mészfalához. Angol, olasz turisták, az Alpesek kiváló sziklamászói tértek vissza azzal, hogy: lehetetlen.

Ez év szeptember elején két brassói sziklamászó: Csallner Ervin és Goldschmidt Waldemár János azzal indult el Brassóból, hogy feljuttatják a csúcsra. Kiváló turisták mindkettőn. Goldschmidt a háboru ideje alatt az Alpokban alaposan megtanulta a sziklamászás tudományát s hazatérve is állandóan sziklás hegyeinket bújta. Csallner pedig a Nagykirálykő 2240-es magasságba érő nyugati sziklafalain tanulta meg a mászást és felejttette el a szédülést.

Hat napig mászkáltak az Oltárkő oldalain. Tervszerű alaposan vizsgálta át a sziklabástya minden porcikáját és tanulmányozták a feljutás lehetőségeit.

Szeptember 8. A hetedik nap már annyira jutottak, hogy a siker reményével indultak a döntő ostromra.

Reggel nyolc órakor indultak el a Gyopár-villából. Az erdőn hamar átjutottak. A sziklás rész alsó felén is gyorsan haladtak. Alulról többszáz nyaraló és turista figyelte minden mozdulatukat, köztük Goldschmidt felesége is. Felszerelésük: 25 méteres kötél, derékóvák, vasmacskák, kötél- (mászó) cipő, 20 vaskampó, kalapács, egy pár alma, csokoládé és Goldschmidt derekára csavarta egy zászló.

Nemsokára megkezdődött a nehezebb mászás, kapaszkodás, a tapadás lélekzet-elállítóan izgalmas része. A nézők sűrűn vetették a keresztet s néha elfordították a fejüket. A feleség többször elájult.

Eljutottak a csúcs alá, ahová már mások is érkeztek s ahol már ők is jártak. Egy kis pihenőhely, alig hat méternyre a csúcstól. Igen ám, de innen lehetetlenség továbbjutni. Lefelé többszáz méteres mélység, függőleges sziklafal, felfelé pedig egy előrehajló sima sziklafal. Hogy lehet ezen átjutni! Titok, melyet csak a két ottjárt turista tud s melyet egyelőre nem árulnak el.

Alulról a távolság miatt csak azt látták, hogy a mélységnek háttal fordulva másztak át a rendkívül kényes ponton, mely mindenkit visszatérített útjából. Szerencsésen átjutottak s nemsokára a csúcson állottak, ahol kitérítették a lobogót. Az alatt bámuló tömeg óriási örömrivalgással fogadta a sikert.

Végre legyőzték az oltárkövet. Brassói turisták szerezték meg a dicsőséget, melyet nem sokkal azelőtt két olasz akart elhódítani. A talián turisták azonban a zászlót kibontatlanul vitték vissza. Négy és fél órai mászás után, életveszedelmek leküzdésével sikerült Csallnernek és Goldschmidtnek az, ami eddig még nem jutott emberfiának osztályrészül.

Mária királyné, akit táviratilag üdvözölték a bátor turisták, melegen válaszolt és gratulált a teljesítményhez, a gyergyószentmiklósi közbirtokosság pedig egy-egy p-rellát ajánlott fel a kiváló hegymászóknak a Gyilkostó közelében.

Teljesítményük az erdélyi turistaság történetének legszebb lapjaira kívánczók.

Székely Géza (Brassó).

Vízmentés, vihar és szélkabátok valamint minden-
nemű turista- és
sport öltönyök legolcsóbb beszerzési forrása, készen és méret után

RUBIN S. A. cég

CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 29.

Erdély turista egyesületei és menedékházai.

Irta: Dr. TULOGDY JÁNOS

Úgy érzem, kötelességet teljesítek Erdély turista egyesületeivel, turistáival szemben, ha összeállítom Erdély turista egyesületeinek, menedékházainak és fontosabb turista alkotásainak sorozatát.

* * *

Erdély legrégebb magyar turista egyesülete az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE), mely 1891-ben alakult. Az egyesület székhelye Cluj — Kolozsvárt Mátyás király szülőházában Str. Matia — Mátyás király ut 3 sz. alatt van. Folyóirata az „Erdély” XXXII. évfolyamába lép. Több kalauzt és alkalmi kiadványt jelentetett meg. Néprajzi múzeuma van. A központ kezelésében turistaháza van a kolozsvári Bükk-erdőben, mely az idén idén ért meg fennállásának huszonötödik évét, menedékháza van a Vlegyásza oldalán, Rogozselen egy falusi házban.

Működő vidéki osztályai a következők a levelezési címekkel:

1. Czárán Gyula osztály, Arad. Zarái Jenő úv. elnök, Str. Mărășești 23. — Menedékháza van a Casoian.
2. Marosszéki osztály, Marosvásárhely Dr. Bíró István elnök, Str. Cogălniceanu 13.
3. Szamosmegyei osztály, Dés. Knizsek Károly alelnök, a városi villamosművek igazgatója.
4. Kelemen osztály, Szászrégen, Dr. Bertin Ferenc elnök.
5. Aranyoss éki osztály Torda. Elnöke: br. Jósika Gábor — Várfalva. A Központ felépítette a Tordai Hasadék színdi nyílásánál a menedékházat, mely már a télen a turisták rendelkezésére áll.
6. Gutin osztály, Nagybánya. Altnéder József titkár, Str. Reg. Ferd.4. — Menedékházat épített a Rozsályon. Azon kívül a turisták rendelkezésére állanak a Rozsályon védőkunyhók.
7. Hunyadmegyei osztály, Déva. Meysonnier János elnök, Str. Cuza Voda 1.
8. Maramarosi osztály, Maramarossziget. Ifj. Szontagh Miklós titkár, Str. Reg. Maria.
9. Szilágysági osztály, Zilah. Matskásy Attila, Református Kollégium.
10. Krassói osztály, Oravica. Molnár K. Árpád titkár, Str. Duca 8. Folyó évi IX. 9 én avatta Ponyászka-telepen menedékházat a Coronini forrás mellett a Szemenik alatt.
11. Háromszéki osztály, Sepsiszentgyörgy, Kovács Jenő alelnök.
12. Csíkszéki osztály, Csíkszereda. Vámszer Géza elnök. — Menedékháza van az Egyesítő mellett. Balánbányán két szoba a turisták rendelkezésére áll. Csíkszereda mellett Sütő-nál singrósáncot épít és menedékházat, mely már a télen készen lesz. Hargitafürdőn és Tusnádfürdőn fog közelebről turisták számára otthont biztosítani.
13. Kalotaszegi osztály, Bánffygunyad. dr. Cseh Ferenc elnök.
14. Pilisí osztály, Nagyenyed, Datky Béla elnök.
15. Avasi osztály, Szatmár, Dénes Sándor szerkesztő, elnök.
16. Boksáni osztály, Boksánbánya, Schindler József.
17. Lujosí titkárság, Kapcza Gyula.
18. Bánáti osztály, Temesvár, Somolík Tőhötöm titkár, II. Str. Virtuții 2.
19. Küküllőmenti osztály, Dicsőszentmárton. Titkár: Simon László hírlapíró.

Erdély legrégebb turista egyesülete a Siebenbürgischer Karpathenverein (SKV), amely 1880-ban alakult meg Nagyszebenben. Évente

Jahrbuchot ad ki. Több kalauzt és útmutatót (Wegweiser) adott ki. Kiterjedt útjelzeshálózata van főképen Brassó, Nagyszeben környékén, a Hohe Rinnén, a Fogarasi- és Radnai-havasokban. Turista-térképei jelentek meg a Hohe Rinne és Brassó környékéről, a Schulerről, a Nagykőhavasról és a Fogarasi-havasokról.

Elnöke: dr. Friedrich Kepp igazgató, Nagyszeben: Heut-Platz 5. Az egyesületnek 13 vidéki osztálya van:

1. Beszterce. Elnök: Alfred Menning plebános. Plebániahivatal. Menedékháza van az Ünökön.
 2. Szászváros. Elnök: dr. Ludwig Goika városi hivatalnok. Gondozója a Szászsebesi havasokban a Naia-n az „Andreas Berger menedékház“-nak.
 3. Bucureşti. Elnök: E. Schmidts építészmérnök, Str. Academiei 15. Menedékháza a Ialomita völgyében, a „Bolboci“ turistaház.
 4. Cernăuți. Elnök: Friedrich Jenker, Str. Jeremie Movilă 78/c.
 5. Fogarasi Elnök: Fritz Gross rektor. Gondozója a fogarasi havasokban az „Urlea menedékház“-nak.
 6. Nagyszeben. Elnök: dr. Fritz Gasper igazgató. Johanna Balk-gasse 13. Menedékháza van a Fogarasi havasokban a Negoii alatt a „Robert Gutt Hütte“, a Bărcăciu-n, a Bulea vizesés mellett és a Bulea-tónál.
 7. Brassó. Elnök: Fritz Gött, könyvnyomda tulajdonos. Menedékháza van a Bucsecsen a Malajesti völgyben, a Királykőn, a Schuleren.
 8. Lupény. Elnök: Hermann Klein, bányai igazgató.
 9. Medgyes. Elnök: Michael Graeser, bankhivatalnok.
 10. Szászsebes. Elnök: dr. Alfred Lederhölger, orvos, Piața Cuza Voda. Menedékháza van a Bistrán és a Suriánon, a Surián-tó mellett,
 11. Szászrégen. Elnök: Gustav Meltzer, tanár. Dedradergasse 13.
 12. Segesvár. Elnök: dr. Hans Márkus, tanár, Baiergasse 73. Menedékháza van a Fogarasi havasokban, a Szombafalvi völgyben, a „Segesvár“ turistaház.
 13. Zsilvölgyi osztály Petrozsény. Elnök: Tiberius Timok, mérnök, Bergbau A. G. Petroșani. Menedékháza van a Paringon a Paring-csucs alatt.
- Nagyszebenben a Hermannstädter Ski Klubnak a Poplaker Heide-n van síugró sánca. — Brassóban 1905 óta működik a Kronstädter Ski Verein, melynek igen nagy jelentősége volt és van Brassóban a sízés népszerűsítése terén.

Románia legnagyobb román turista egyesülete a Touring Clubul României (TCR), mely a turistaság és a természetvédelem kultuszát tűzte feladatául. Székhelye Bucureștiben van Str. Gen. Gh. Manu 7 szám alatt.

Az egyesület kalauzskönyvet adott ki „România balneară și turistică“ címen Emil Țeposu és Valeriu Pușcariu tollából. Utakat jelzett Erdélyben, főképpen a Bucsecsen és Biharban. Szép folyóirata van.

Az egyesületnek menedékházai vannak a bucurești osztály kezelésében a Bucsecsen, az Omul-on a „Mihai Haret“ és a Ialomita völgyében a „Casa Poștera“ turistaház. A sinaiai osztály kezeli a Gârbova-n, a „Piscul Cămelu“, a brassói a Postavărul-Schuleren a „Regele Carol al II-lea“, a Kolozsvárt székelő Bihari osztály a magurai és az idén megnyílt öreghavasi, scărisoarai, detunatai, a Valea Devi nél és a Retyezáton Pietrelén és a câmpu-lui-neagon levő menedékházakat.

Osztályai a következők:

1. Bucureștii osztály, București III. Calea Victoriei 126. Elnöke: I. Colman, Soc. Romano Americană.
2. Bucsecsi alpesi osztály, Sinaia, Str. Spătarul M. Cantacuzino. Elnöke: W. Muton, Villa Wendy.

3. Töröcsvári és Királykői osztály, Töröcsvár. Elnöke: Josif Pátulea Ielkés.
4. Brassói alpesi osztály, Str. Gh. Barițiu 9. Elnöke: G. Diaconescu, táblalábíró.
5. Bihari hegycsoport osztálya. Elnöke: Titu Vasiliu egyet. tanár.
6. Rarău—Pietrele Doamnei osztály Bukovinában, Vama. Elnöke: Iorgu G.

Toma.

7. Alsódunai osztály, Brăila. Elnöke: Atanasiu mérnök, megyei prefectura.
8. Fogarasi osztály, Elnöke: Aurel Dongoroz, Banca Românească.
9. Teleajani osztály, Ploeszti. Elnöke: Grigore Svanceanu ügyvéd,
- A Touring Clubnak Bánátban: Temesváron, Lugoson, Déván (Retyezáti o.) és Karánsebesen is van osztálya. A Bucureștben székelő Clubul Alpin Român-nak szép folyóírata a Buletinul Alpin.

Erdély három legnagyobb turistaegyesülete mellett még a következő turista egyesületek működnek.

Kolozsváron:

Az 1882-ben megalakult KAC-nak (Kolozsvári Atlétikai Club) csak siskakosztálya működik 1930 óta. Klubhelyisége: Piața Unirii (Főter) 29. Bánffy-palota.

A KKASE (Kolozsvári Kereskedelmi Alkalmazottak Sport Egyesülete) 1925-ben alakította meg turista-szakosztályát. Vezetője Geflea Nicodim. Klubhelyisége az Unitárius; Kollégium tornaterme. A Mureddel együtt sí-menedékházat létesített egy falusi házban a Kolozsvár melletti Feleki hegy Mikes tető nevű részén.

A TC (Tennis Club) 1921-ben alakította meg szakosztályát. Vezetője Fazakas József. Klubhelyisége: Calea Victoriei—Kossuth L.-u, 10.

A Katholikus Kolping Legényegylet turista-szakosztálya 1931 óta működik. Hivatalos helyisége Str. Baron L. Pop—Brassai-u. 3. sz. alatt van. Vezetője: Attila Adoif.

Aurora Sport Klub turista-osztálya 1933 tavasza óta rendez turákat. Ujabban nem igen ad életjelet magáról.

A Mured (Monostori-úti Református Dalkör) turista osztálya 1933 óta rendez turákat. Hivatalos helyisége: Calea Moșilor 78. Elnöke: Kacsó Tivadar.

Az Universitatea 1920-ban alakult. Turista és sí-szakosztályt állított fel.

Brassóban:

A BTE (Brassói Turista Egyesület) 1927-ben alakult meg. Elnöke: Halász Gyula. Hivatalos helyisége Kapu-uca 3 sz. alatt van.

Menedékháza és siugrósanca van a Nagykőhavason, hova kitűnő síutat is létesített. Menedékháza (sí-melegedő) a Bolnokon kibővítés alatt áll. Ugyanott sí-ugrósanca van. Megépítette a Hét létrás utat. Útielzései, turista útjai vannak Brassó környékén.

A Brassó melletti Pojánában nagy sí-ugrósanca van.

Brassóban még az Encián Turista Egyesület (Hirsch-u. 21), a Viktória Sport Club által 1930-ban megalakított turista szakosztály és az Ivria Sport Klub tagjai hódolnak a Déli Kárpátok szépségeinek.

Nagyváradon:

Bihar turistakultuszát Bihar vármegyében az NSE (Nagyváradai Sport Egylet) turista szakosztálya alapozta meg 1924-ben. A „Biharország“ c. turistafolyóíratot 1929-ben megindította. 1930-ban a Meziádi barlang bejáratánál Czárán Gyula emléktábláját leplezte le.

A NAC (Nagyváradai Atlétikai Klub) turistaszakosztálya 1930-ban alakult meg.

E két szakosztály 1931-ben Bihar Turista Club (BTC) néven egyesült, Folyóírata a „Biharország“ 1934 óta „Turista Élet“ címen jelenik meg. Főszerkesztő Papp Lajos, Str. Brătianu 1. A BTC támogatásával, tagjai segítségével dr. Balogh Ernő, az EKE főtitkára 1931 nyarán térképezte Meziádi „Czárán barlang“-ot. Biharfüreden menedékháza van 1933 nyara óta. Ugyanott siugró sáncot, sípályát épít.

A katolikus Kolping Legényegylet turista szakosztálya is működik 1933 óta.

Gyergyószentmiklóson 1929 óta van szervezett turista élet a Gyergyószentmiklósi Sportegylet kebelében. A Gyilkos-tónál a gyergyószentmiklósi közbirtokosság által épített menedékház és szállodák várják a turistákat.

Székeludvarhelyen a Hargita Sport Egylet turistaszakosztálya élén Haáz Rudolf elnökkel a Hargitának a turistaforgalomba való bekapcsolódását tűzte ki feladatául. Ugyanitt a Székeludvarhelyi Turista Egyesület szakszakosztálya siugró sáncot épített a Szejke fürdő mellett.

Kézdivásárhelyen a KSE (Kézdivásárhelyi Sport Egylet) 1933 májusában alakította meg turistaszakosztályát.

A Bánátban működik még több turista egyesület.

Karánsebesen tavaly óta élénk élet van. A Munte Mic-on vadászatonak menedékházat építettek. A temesvári Rotary Club is emelt egy menedékházat, a temesvári Electrica pedig most építi. Temesvárról is ide járnak színi.

Resicán a Resicai vasműveknek turista szakosztálya; Secția de Turism a Societății Sportive dela Uzinele și Domeniile Reșița (S. T. S. U. D. R.), a munkásoknak külön turista egyesületük van. Előbbi turista folyóiratot is ad ki, melynek első száma az ősszel jelent meg.

A Komárniki barlang bejáratánál ugyancsak az U. D. R. menedékházat rendez be.

A Zsil völgyében Lupényban a Lupényi Sport Club tagjai hódolnak a turistaságnak. Lupény mellett az 1800 m. magas Strázsza hegy oldalán 1400 m. magasan menedékház áll, melyet most kibővítenek.

Petrozsényben 1933 júliusában alakult meg a Parângul Sport Club turista szakosztálya.

A petrozsényi vadásztársaság az Aușel havason f. év novemberében szentelte fel menedékházát, mely turistáknak is rendelkezésre áll.

Nem turista egyesület által fentartott menedékház még: a tusnádi közbirtokosság a Szent Anna tónál, magántulajdon a Bucsecsen Peștera mellett a Padina menedékház, Scropoasa mellett a Scropoasa menedékház, a Paríngon a Nagy Szlivé alatt a petrozsényi Reșița favállalat menedékháza, melyet eredetileg 60 év előtt a gr. Thoroczkaikak építettek.

A Retyezátban Malomvízen Cseh Béla a gr. Kendeffy uradalom jószágigazgatója ad engedélyt a zenogai menedékház használatára.

Gura Zlatán gr. Kendeffynek nyaralótelepe van.

A turista egyesületek mellett meg kell emlékeznünk a Természetvédelmi Bizottságról és a Romániai Turista Szövetségről.

A Természetvédelmi Bizottság (Comisiunea pentru ocrotirea monumentelor Naturii) dr. Borsza Sándor egyetemi tanár, a botanikus kert igazgatójának elnöke alatt kezdte meg munkáját.

Hasonló nagy jelentősége van a Federația Română a Societăților de Turism, Romániai Turista Szövetség (FRST) 1934 március 22-én Bucarestben való megalakulásának, mely Mihail Haret elnöke alatt működik.

*

Nagy hálára köteleznének turista egyesületeink, ha — az egyetemes turista érdekre való tekintettel — cikkem hiányait, hibáit, a változásokat címemre (Cluj-Kolozsvár, Református kollégium) közölnék, hogy azok pótolhatók, illetve javíthatók és közölhetők legyenek.

Mindennemű turista felszerelés nagy választékban és a legolcsóbb árak mellett kapható az

ARENA

SPORTÜZLETBEN

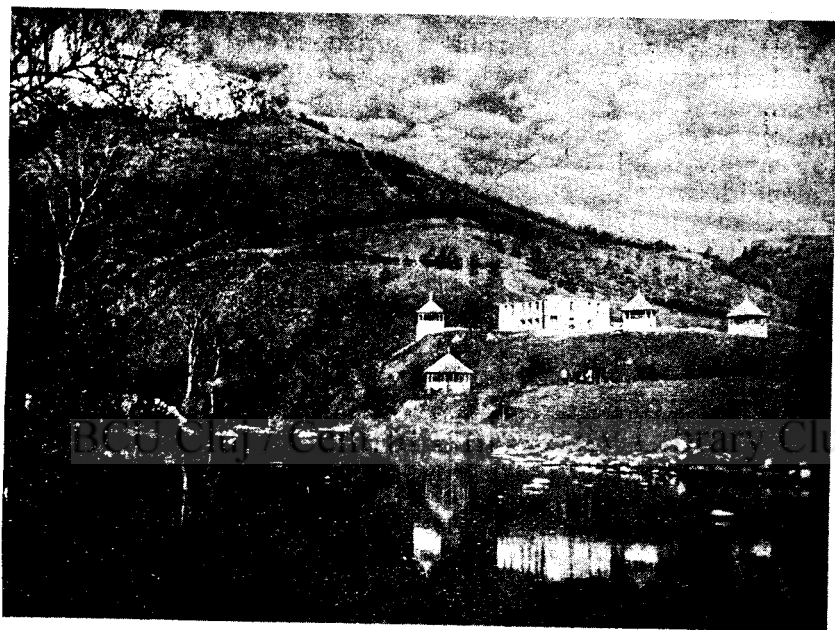
CLUJ, PIAȚA UNIRII No. 4.

Tulajdonosok:
MEZEI IMRE és ERDŐS LÁSZLÓ

A tordai hasadéki menedékház bokrétaünnepe.

November 25-én ragyogó szép időben bokrétaünnepet tartott egyesületünk a tető alá került tordai hasadéki menedékháznál.

A rég, menedékház helyén áll a magas souterraines-földszintes, terméskőből épült, lapos vasbeton-tetős menedékház ott a világhíres szépségű Tordai Hasadék déli nyílásánál.

Az EKE „Bors Mihály” menedékháza.

A nap jelentőségét dr. Tulogdy János méltatta s mondott az egyesület nevében köszönetet, első sorban Bors Mihály szindi földbirtokosnak az EKE aranyosszéki osztálya tiszteletbeli elnökének, aki nemes áldozatkészségével soha nem múló hálára kötelezte egyesületünket, Erdély turistáit. Mellette Szolnok Gyula alelnöknek és Perczel Attila főpénztárnoknak vannak nagy érdemei, kik soha sem lankadó buzgósággal fáradoztak, hogy a menedékház még a tél beállta előtt fedél alá kerüljön.

Munkájukat siker koronázta. A souterrainben levő nagy közös ebédlő, a felügyelő egy szoba, konyha, kamarás lakása és a földszintes lakószobájából legalább egy már a télen teljesen berendezve várja a turistákat.

Felhívjuk egyesületünk és testvér turista egyesületeink turistáit arra, hogy látogassák a télen különlegesen szép díszben pompázó hasadékot, a szők figyelmét pedig arra az ideális sítérületre, amely a hasadék nyílása, Mészkö, Szind és Torda között fekszik. Dr. T. J.

A turista vészjel.*

Írta : Dr. Tulogy János.

Tekintettel arra, hogy az elmúlt nyáron a Déli Kárpátokban komolyabb turista szerencsétlenségek történtek, az S. K. V.-n kívül — amelyik egyesületet már megszervezte a turista mentési szolgálatot — Brassó turista egyesületei szintén készülnek a turista mentőszervezetet kiépíteni a Brassó körüli havasokban. (Lásd az Irodalom c. rovatban.)

Ezért helyénvalónak tartjuk a turista-vészjel ismertetését, hogy azt mindenki megismerhesse, hiszen közephegységben is történhet turista-szerencsétlenség — különösen télen szízés közben — s ezért gondolatom szerint tulajdonképpen minden menedékházat el kellene látni az amúgy is kötelező kézi gyógyszerháron kívül a legszükségesebb mentő-felszereléssel: hordógyal, szánkával, kötelekkel, villamos kézilámpákkal, iránytüvel stb. Természetesen a menedékházak személyzete első segélynyújtásban és a mentés végrehajtásában kiképzendő lenne.

Európa összes hegymászó egyesületei a következő vészjeladási módozatokban állapodtak meg, melyet a Magyar Turista Szövetség és az S. K. V., a Szebeni Szász Kárpát Egyesület is elfogadott és Wegweiserjeiben le is közölt.

A segítségre szoruló egy percen belül hatszor ismételt szabályos időközökben egy látható, vagy hallható jelt. Egy perc szünet után újból ismétli és így folytatja mindaddig, amíg választ kap.

A vészjelt észrevevő lehetőség szerint ugyanazon jelt egy percen belül háromszor adja, egy perc szünet után ismétli mindaddig, amíg jelzik, hogy észrevették válaszát. Azután elindul megkeresni a segélyre szorulót és közben hallható, vagy látható jellel igyekszik az összeköttetést fenntartani.

Látható jel: nyáron botra kötött fehér, télen színes (piros!) kendő, ruhadarab, sapka, stb. lengetése. Napfényben tükörrel vetíthetünk fényt, éjjel lengő lámpással, vagy a lámpa, vagy nyílt tűz fényének időnkénti eltakarásával adhatunk jelt.

Hallható jel: kiáltás, fütty ujjakkal, síppal, trombita-jel, esetleg fegyverrel lövés.

Ha óránk nincs, egy perc helyett 120-ig számlálunk, 10 mp. helyett 20-ig.

A turista-vészjel ismeretének terjesztése a turisták között, a turistaságnak általános érdeke.

* Leközölve e közlemény írójának: „Turisták és Cserkészek könyve“ c. 1929-ben megjelent könyvében.

Sízők figyelmebe!

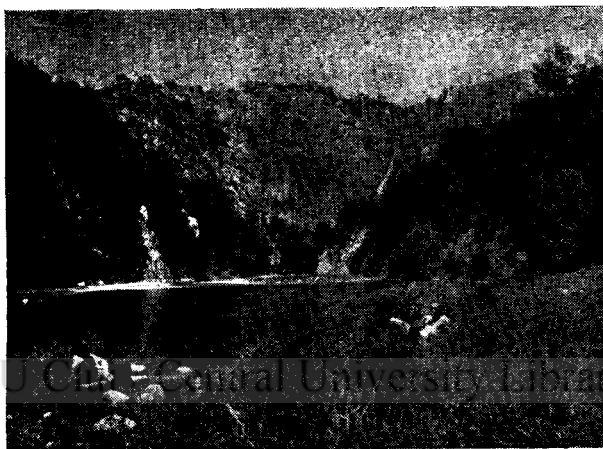
Majd a hideg tud kiélni, ha hallom e szót: sielni.
Jaj, de botfűlű, lehetett, kínek nyelvén megszületett!
Mégts mint a ragály terjed, órvad tőle fűled nyelvod!
Mert mondjad csak: volt olyan tél amikor te rodlttél?
Kínek ténfereg a nyelve, maszlaggal van megsóelve
Maradj hát a magyar tznél, sóval sózzál, sível sízzél.

Kirándulás

a „Néra“ völgyében fekvő „LACUL-DRACULUI“-hoz.

Az E. K. E. krassói osztályának lelkes turistái nagy hévvel gyülekeznek reggel $1\frac{1}{2}$ 6 kor s szállnak fel a már várakozó teherautóra.

Ritka szép kirándulásban lesz ma részünk, a kevés ember által látott „Lacul-Dracului“-hoz megyünk.

Lacul Dracului—Ördögő előtt a Néra-völgy.

Molnár K. Árpád felv.

Sascára $1\frac{1}{2}$ 7-kor érkezünk meg, ahol már vár családjával a közismert kedves UDR. erdőgondnok. Szeretettel köszöntjük egymást, majd térképet elővéve, megbeszéljük a kirándulás pontos programját.

Egynéhányan betértünk egy közeli vendéglőbe egy kis gyomor-erősítőért, mert az uton nagyon átfáztunk.

Az erdőgondnok családjával saját autóján előreindulva, mutatja az utat, amerre mennünk kell.

Szerencsésen felmászunk a „Gheorghe“ meredek szerpentinjén, majd Stinapari községben elágazunk a șopotul-noui utra. A kilátás mindenütt gyönyörű.

Már a UDR példásan rendben tartott területén robogunk keresztül és egy erdei tisztáshoz érünk, ahol a fakeresztnél már vár reánk az elmaradhatatlan, teherhordó számár.

Feltűnnek a rendesen öltözött UDR erdőőrök, akik épen szolgálati úton vannak. Tisztelegve fogadnak bennünket.

Utunk innen már gyalogosan visz az erdőszélen lefelé, igen kellemes, szép, változatos vidéken át.

Megérkezünk a „Fagul-Impreunat” erdőrésshez, ahonnan útunk gyönyörűen ápolt bükkerdőn folytatódik.

Feltűnik, hogy az erdei utak, mily nagy gonddal tartattnak fenn és ápolattnak az UDR társaság által, mintha aszfalton járnánk.

Egy hegy-gerincen haladunk előre a „Néra”-völgy felé. Megérkezünk a „Culmea-Clăbet” 416 méteres pontjához, ahonnan gyönyörködhetünk már a sziklás, vadregényes, merészen kanyargó „Néra”-völgyben.

Innen leérve egy tisztásra, utunk ismét egy gerincen visz felfelé, ahonnan élénk tárul balra a festői „Valea-Porcului” hatalmas sziklafala.

Majd egy meredek, ujonnan javított úton, orgona bokrok között megérkezünk a várva-várt „Lacul-Dracului”-hoz, melynek szemlélésével nem tud betelni sem szemünk, sem lelkünk. Egy sziklatatlanban 6–10 m. mélyen fekszik a természetnek ezen remeke, gyönyörű szép kékes vizével. A háttérben 20–30 m. magas, a tó felé hajló sziklafal, mintegy barlangüreget alkotva. A tó maga 30–40 m. hosszú és 15–20 m. széles, deltoid alakú. Egyharmad része a barlangszerű hajlásba nyulik. Állítólag 300 m. mély és a vízszintje sohasem változik. A környékbeli lakosság azt tartja róla, hogy tengerszem és aki fürdeni merészel benne, azt örökre elnyeli. Vize jéghideg s így nem is tanácsos a benne való fürdés, eltekintve a mondaszerű rémregényeket, amelyet elbeszélnek róla.

A tó sziklapartjain barlangüregek vannak, azonban nem mélyek. A jobboldalon omlós parton felmászva, egy kőpáholyhoz jutunk, amely a tóra nyílik. Innen a kilátás leírhatatlanul megkapó, ezt csak látni lehet, de papírra vetni nem.

A tavat és környékét többen lefényképeztük, de csak igen kis részleteiben sikerült képet kapnunk, mert fényképészeti szempontból lehetetlenül fekszik.

A tótól mintegy 30–40 métert lemenve, oda érkeztünk a „Néra” partjához.

Remek időnk volt és így étkezés után azonnal strand-kosztümöt öltöttünk s fürdéssel egybekötve összejártuk a természeti szépségekben gazdag „Néra” völgy közeli részleteit.

Ebédre nyárson sült csirkével delectáltuk magunkat, amely lucullusi lakomában tényleg csak turistáknak lehet része, mert ezen csemegét valóban csak a „Kék Bükkhöz” címzett vendéglőben tudják elkészíteni.

Páran megkiséreltük ebédután egy bridge-partit rögtönözni, de hamarosan abbamaradt, mert inkább a strandolás gyönyöreit igyekeztünk kiélvezni.

Felöltözve, még egyszer felmáztunk a tóhoz s elbúcsúztunk tőle egyidőre, mert mindannyian megfogadtuk, hogy megismételjük ezen felejthetetlenül gyönyörű kirándulást.

Utunk most már a „Valea-Porcului” erdős jobboldalán vezetett felfelé, ahol alkalmunk nyílt ezen völgy hatalmas, redős sziklafalaiban közelebből is gyönyörködnünk, melyek változatosan a hegytetőtől a völgykatlan aljáig nyulnak alá.

Sziklás, de azért szépen gondozott úton haladunk előre, majd beérünk egy erdős, sötét, mohás völgybe, amely lassan-lassan emelkedik.

Felérkezünk a „Cracul-Zapodina” 510 m. magas csúcsra, és innen egy erdei kocsúton megyünk a „Poiana-Ulmului” rétre. A kilátás remek innen, az alkony bronzvörös színeiben tárul elénk a vidék.

Az erdőn áthaladunk, kiérve egy szép kocsútra, ahol az autók már várakoztak reánk.

Felcihelődünk a most már autón folytatjuk utunkat, kiérve a „Poiana-Stânei”-i kereszthez, melynek már reggel volt alkalmunk bemutatkozni.

A „Gheorghe” nagy kanyaránál leszállunk, hogy leereszkedjünk a „Malomvölgy”-be, mely név biztatóan hat ellankadt társainkra, mert ott biztosra vesszük a kiváló ciclovai sört.

Az esthomályában megérkezünk, de mily nagy csalódás, összesen csak 10 üveg és 8 pohár sört találtunk, úgy hogy nézetem szerint, nem is érdemes elkezdni.

Ételmaradékainkat megosztva, hamarosan elintézzük a sörraktárt és elhatározzuk, hogy a „Coches” féle vendégbőben, lent a faluban landolunk ismét, bízva, talán ott nagyobb lesz a szerencsénk, ami a sört illeti. Nem csalódtunk most az egyszer, mert ezen a helyen tényleg több jutott.

Nemsokára azután, felhangzott az EKE aranyos nótázó jókedve, amely semmi körülmények között nem hagy el bennünket, uralkodva a kirándulásaink kezdetétől-végéig.

Ha vezetőnk nem biztat, talán még most is ott ülnénk, de így haza kellett indulnunk s ismét megkezdenuünk a robotot, élve a már megtett turáink emlékével s már előre örülve a jövő kirándulásainak.

...ik.

SPORT és TURISTA felszerelést

nagy választékban
jutányosan szerezhet be

SCHUSZTER

EMILNÉL

CLUJ — BUCUREȘTI
Piața Unirii — Calea Victoriei 32.

Ponyászkai turistamenedékház avatása.

Az E. K. E. krassói osztálya (Oravița) folyó évi szeptember 8 és 9-én avatta fel a ponyászkai „Zsigmond” menedékházát.

Az idő kedvezett az ünnepségnek, mert a 8-án még boros idő 9-ére kiderült és a két teherautót megtöltő több mint 50 főnyi kiránduló alig tudott betelni az őszbe forduló természet színpompájával és a Miniș völgyének Svájcra emlékeztető szépségeivel.

Szeptember 8-án egy 20 tagu ifjusági csoport ment előre, hogy a rendezés munkáját elvégezze. A másnapi kiránduló csoportot az elnökséggel az élén büffé várta a feldiszített menházban.

A második csoport lement a Ponyászkától egy km-re fekvő „Coronini” vizesesház, amelyhez a vizet egy titokzatos buvópatak szolgáltatja bőségesen. A sok esőzés miatt különben a Minisvölgy tele van vizesésekkel, melyek fehér fátylaikkal és zúzásaikkal nagyszerűen tarkítják a természet színpompáját és törik meg néma csendjét.

Coroninitől visszatérve befordult a társaság a Ponyászka felé vezető 4 km es mellékútra, amely ovatossággal autóval is végig megtehető. Ezen út egy zúgó, kristálytisza havasi patak mentén halad két fűrésztelepet érintve.

Ponyászka telepre érve, az ott még nem járt turisták nem győztek csodálni a fenyő- és lombdövel ta kitott, hegycsúcsok által övezett völgykatlan szépségeit. Szélmentes drága jó levegő, abszolút csend, források, csobogó hegyi patakok között egy olyan kultúra, ma is milliós értéket képviselő maradványai található meg, amelyek a háboru előtti időkben is sok-sok pénzt, nagy szívet és természet-szeretetet kívántak meg. Mindezek jellemzik „PONYÁSZKÁT”!!!

A Biebel és Lászlóffy családok tulajdona ma is. E családok és ezek nagyszámu leszármazottainak nyaralóhelye. A tulajdonosok országos híré baráti köre, köztük államférfiak, írók, festők, tudósok adtak itt nyaranta, az egész Bánságra nézve, központi találkozót.

Négy hatalmas, köztük két emeletes villa, 30 holdas park, halastó, fürdő, virág és virág, kiválóan kezelt utak várták minden nyáron a vendégek százait.

Ma már mindennek csak a háboru utáni mása van meg.

**FÉNYKÉPÉSZETI
ÉS SPORTCIKKEK**

legnagyobb és legolesőbb
beszerzési forrása

„RECTA”

TELEFON: 183.

TIMISOARA I.
Str. Vasile Alexandri
(Hunyadi u.)

Önkénytelenül is a költő szavaival kiált fel az ember mindezek láttára: „Miről apám nagy búsan szól, hogy itt hajdan szebb élet volt. Erzi szívem s felsóhajtok . . .”

A hat országba szakadt család itt maradt töredéke védi a teljes pusztulástól és visz nyaranta kedvesen meghitt életet az öreg park fái közé.

Ebből a gyönyörű kulturából jutott ki osztályunknak az a nagy szerencse, hogy a család turistaszeretéből menedékházat engedett át a turistáknak.

A „Zsigmond” menedékházat Révay Kornél elnök, Ponyászka egész történelmi multját felölelő, szép beszéd keretében adta át Fallér Dezső gondnoknak, majd Buthy Sándor lelkes turistaima és áldással fejezte be az avatási aktust.

Az ünnepséget közös ebéd és tánc zárta be, azután visszatért a társaság Oravitára egy szép ünnep és kellemes kirándulás emlékeivel.

Itt említjük meg, hogy a telepen állandó kezelő és őrszolgálat van, úgy, hogy az arra járó turisták kitűnő ellátásban is részesülnek, ha előre bejelentik osztályunknak.

Hátra van még most a menedékház felszerelése és kitatarozása, ami nem kis feladatot ró osztályunkra.

A turistaakat azonban sok természeti akadályt legyűrt már és így ettől sem riadunk vissza.

Dr. Szathmáry Lajos.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A színes hóról.

Irta: Dr. Tulogdy János.

A magas hegységek csudálatosan szép téli tájainak, a tél művészetének egy ritkán előforduló tüneményére, a színes óra óhajtom felhívni a télen turázók, szívek figyelmét.

Mindenek előtt meg kell jegyeznem, hogy a jelenség aránylag nagyon ritka. Tudtommal az erdélyi havasokon még nem észlelték. Legalább is az irodalomban nem akadtam nyomára. Esetleg előfordulhat.

A Magas Tátrában többen megfigyelték — köztük dr. Györffy István szegedi egyetemi tanár, aki és asszisztense dr. Kol Erzsébet — tudományosan is foglalkoztak a kérdéssel.

Turisták legpompásabb eledele a

„FLORA” konzervgyár készítményei.

Bab, Kolozsvári káposzta, Székely gulyás, borsos tokány.

A színes havat csak mikroszkóppal látható parányi algák okozák, melyek lehetnek zöld-, málna-, piros-, rózsza-, még ritkábban sárga-színűek is. Főképen 2000 m.-en felüli magasságban, ahol az észak felé néző lejtőkön állandó nagy eljegesedő firn-hez hasonló hófoltok vannak, ott van meg a lehetősége, a létfeltétele annak, hogy ezek a parányi szervezetek annyira elszaporodjanak, hogy a hó a felületén nagy foltokban színes legyen. A legtöbb e parányi élőlényekből a felületen szaporodik el, a felület alatt 2—3 cm.-re szép csomókat alkot és lehuzódik 15 cm. mélységbe is, amint dr. Györffy István észlelte. A Magas Tátrából dr. Györffy István és dr. Kol Erzsébet által leírt kis zöld moszat új faj, neve: Ankistrodesmus Tatrae Kol. hossza 0'020—0'035 mm., szélessége; 0.0014—0.002 mm.

Ime, a természet még az élettelelnek hitt gyönyörű hómezőknek is juttatott élőlényeket s valóban szerencsés, boldog lehet az a természetvizsgáló, az a turista, aki a gyönyörű téli természetben a zöld, málnapiros, rózsaszínben „virágzó” hómezőkben esetleg gyönyörködhet. Felhívom magashegyi, főképen a Déli Kárpátokban turázó sízőinket: kísérjék figyelemmel ebből a szempontból a hómezőket s kérem, ha valahol találnak színes hófoltot, abból vett mintát leghelyesebben *thermosba* téve juttassák el e sorok írójához és megfigyeléseiket közöljék le folyóiratunkban.

V E G Y E S.

Újítás a sík gyártása terén. Nagyjelentőségű újításról számolnak be a Stockholmban megjelenő sport-újságok. Nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy feltalálták a fém-sít. Eddig alkalmaztak a sí peremébe kopást gátló pánatot, jeges hóban a sí közepére oldal-csúszást meggátoló kéregvasat. Jelen esetben további haladásról számolhatunk be. Egyelőre a favázat egy kellőképen meggedezett, vékony fémlémezzel vonják be, mely — mivel a fém csak háromszor nehezebb a fánál — nem teszi nehezebbé a sít egy teljes hickory-sínél, de a fém rugalmassága miatt törhetetlen és a fémfelület nedves, tapadós hóban is minden viaszkolás nélkül kitűnően síklik. Ezek a kombinált sík pár év múlva a teljesen fémből készült sík, esetleg, a turista-múzeumokba

fognak juttatni a sok évszázados fából készült sít. Dr. T. J.

Hermelin (*Mustela erminea* L.) Kolozsvár környékén. Megjelenésében is sok testi ügyességet és értelmi képességet eláruló bátor állatka Erdély területén ritkának tűnik fel; az irodalomban is mindössze Hermann Ottó említi meg a mezőségi tavak egyik nádboglyája tetején, ami még március 28 án hófehér volt. Most a téli évszak kezdő napjaira akadt érdekes bizonyíték, amennyiben Zöld János k.-vári vadász 1934 dec. 2 án lőtt egy szép hófehér hermelint. Ennek az esetnek különösen az ad nagyobb fontosságot, hogy a hermelin Erdély területén a hó lesése előtt már fehér ruhát ölt. Máskülönb 1934 február 6-án a szamosfalvi gát mellett egy igen nagy hermelint fogtak csapda segítségével. Részletes leírása fényképpel a „Carpați” című vadászfolyóirat szeptemberi számában látható.

A Foto szakosztály ezuton közli, hogy a Torda-hasadéki fotoversey felvételek-összeállítandó pályázatának beküldési határidejét tavaszig elhalasztotta. Így a téli felvételek is bekerülhetnek a versenykeretbe.

Egyesületi élet.

A Bánságba is bevonult az EKE. Egyesületünk Temesváron „Bánsági osztály” címmel megalakította 18 ik vidéki tagozatát.

Az alakuló gyűlés impozáns érdeklődés mellett október 15-én folyt le s azon Dr. Balogh Ernő főtitkár és Szolnoky Gyula prop. sz. o. központi kiküldötteken kívül részt vett 7-ed magával Záray Jenő az aradi Czárán osztály képviselőjében, aki lendületes üdvözlő beszédének keretében a turistaságra és egyesületben való tömörülésre, illetve a testvéri együttműködés e kérte az EKE temesvári tagozatát.

Klemens József, az oravicai csoport részéről üdvözlö az új osztályt és kirándulásukra felajánlja szíves vendéglátásukat

Lugosi titkárságunk Kapcza Gyula által volt képviselve.

A tiszttakar élére elnöknek Vajda Ernő választották meg.

Levelezési cím: Somolík Tőhötöm. Timișoara, II. Str. Virtuții 2.

Tizenkilencedik tagozat, a küküllőmenti osztály. Dicsőszentmárton székhellyel. november 3-án Dr. Balogh Ernő és Szolnoky Gyula központi képviselők jelenlétében volt az alakulás. Levelezés Simon László hírlapíró címén történik.

Szép érdeklődés mellett tartotta maroszéki osztályunk idény yitő társasvacsoráját november 3-án este. Másnap vasárnap pedig a clubhelyiséget adták át a fokozatosab egyesületi életnek.

Kolozsváron okt. 14-én volt társas összejövetel, melyen a maroszéki turistatestvérek is nagy számmal jelentek meg, résztvéve egyuttal a Bükk-erdei turistaház csendes 25 éves jubileumán.

E. K. E. előadások. Dec. 7-én turista-propaganda előadás volt Csikszerezében. Dr. Balogh Ernő központi főtitkár élvezetes vetítettképes előadása a „Tél művészetéről” és „A fehér hegyek fia” című Lous Trenkar film hatalmas sikert ért el a szép számu közörség körében.

E. K. E. előadása Brassóban. Dr. Balogh Ernő „Séta Erdélyben” címen vetített képekkel mutatta be Erdély természeti szépségeit az ő megszokott, hangulatos kíséző szavaival. Nagy tetszést elért előadása után a „Fehér hegyek fia” című sí-film került vetítésre, Lous Trenkerral a vezetőszerében.

A propaganda előadásnak, melyet dec. 8-án tartottak szép sikere volt.

Temesváron dec. 20-án lesz E. K. E. előadás, melyen Dr. Tulogdy János „A turistaságról”, Dr. Balogh Ernő „Séta Erdély szépségei között” címen tartanak előadást.

Turista-propaganda előadás Oravicán január 12 én.

Központi sí-szakosztályunk néhány nagyobb sí-kirándulást rendez december hó folyamán, ezek közül a „Hohe-Rinne” felkeresése már időben is jelö ve van.

Dec. 26-tól január 2-ig rendezzük ezt a szépnek ígérkező kirándulást, melynek összes költsége cca 1500 Lei. (Utazás, étkezés, szállás, stb.) Tervbe vettük a Gyilkos-tó, Egyeskö, Nagykő-havas vidékét is.

Hatalmas ugrósáncsal rendelkezik a csiki osztályunk, hol melegező is épült. Az ugró sánc avatását mindenik osztályunkkal közli a csiki tagozat.

Csikszéki osztályunk is megkezdette a tagokat kedvesen összefogó teaestélyeit és az első estélyt nov. 3-án tartották meg nagy érdeklődés mellett.

FÉNYKÉPÉSZETI CIKKEK,

gépek, lemezek, papirok, vegyszerek és minden hozzávalók
állandóan nagy választékban és olcsó árban az

EMKE DROGÉRIÁBAN

CLUJ—KOLOZSVÁR.

IRODALOM.

A turista mentőszervezet kiépítéséről a Brassói Lapok Turistaság rovatában folyó évi október 5, október 24, november 9, november 16.-án megjelent számok Dr. F. jelzéssel cikkeket közöltek. Cikkíró beszámol arról, hogy a brassói turista egyesületek tervbe vették a turista mentőszervezet megszervezését. Ismerteti cikkében a turista mentőszervezetet, a mentéshez szükséges eszközöket és a turista mentőszolgálatot.

Erdélyi bolyongások címen dr. Tavaszy Sándor: teológiai tanár egyesületünk választmányának tagja a „Pásztortűz” idei októberi számaiban, hangulatos és mély, igazi turista-lélekből fakadó cikkben számol be az idei nyáron az Erdélyi Érc hegységben és a Nagykőhavason tett túráiról. Bár minden pap így gondolkozna a turistaságról!

Zergeország felé, királyok nyomában címen dr. Zágoni István egyesületünk tagja a „Keleti Ujság” októberi számaiban öt folytatásos közleményben számolt be a Retyezátra tett túrájáról.

A Touring-Clubul României folyóiratának 2 száma az elsőtől hasonló kiállításban jelent meg. Cikkei közül a Retyezát tavairól és a Radnai havasokról szólókat emeljük ki.

A Bihar Turista Club Turista Élet c. folyóiratának idei utolsó száma szép kiállításban a Matterhorn-t ábrázoló műmelléklettel jelent meg. Cikkei közül első helyen áll Pozsonyi Jenő szép leírása: A „zernatti óriás” legyőzéséről, mellette

Geflea Nixodin Negoj Turája, Fazakas Józseftől a Géczy-vár leírása, Orosz Endrénének a turista kiállításról írott ismertetése és Papp Lajos Bihar Turista bibliográfiájának összeállítására válnak ki a cikkek közül.

A Clubul Alpin Român „Buletinul Alpin” címen folyóiratot ad ki, melynek idei második évfolyamából az 1. és 2. szám jelent meg. A folyóirat szép kiállításban, szép képekkel illusztrálva főképpen a Déli Kárpárokból hoz tura-leírásokat, csúcsmászások leírásait. A Club titkára Dr. Al. Steopoe, Bucureşti, Bd. Dincu Goleacu 45. Egy szám ára 30 leu.

A Cele Trei Crişuri c. folyóirat idei júliusi—augusztusi száma a romániai turistaságnak van szentelve. Szép címképe mellett, sok, képekkel illusztrált cikkben több szerző ír a romániai turistaság különböző kérdéseiről.

Lumea Turistică címen folyó év augusztusában havonta megjelenő képes folyóirat indult meg Bucureştiben. Minden számhoz egy várost, vagy fürdőt ismertető füzet van csatolva. Élfizetési ára 100 leu. Szerkesztőség: Bucureşti, Str. Const. Milea 9—11. Dr. T. J.

Esküvő. Az Erdélyi Kárpát Egyesület jogtanácsosa: Dr. Péterffy Jenő, a kiváló, fiatal kolozsvári ügyvéd folyó év december 16-án tartja esküvőjét a főtéri Szent Mihály templomban László Kató urleánynyal. Oszinte örömmel kívánunk ehhez, az Istennek és embernek tetsző frigyhez holtig tartó boldogságot.

Naponta friss húsneműek és hentesáruk a legjobb minőségben kaphatók olcsó árak mellett

Török Árpád

mészáros és hentes üzletében

Cluj-Kolozsvár,

Reg. Ferdinand 104. Telef. 565

Legolcsóbb

Legjobb

a

**„STAMPILIEN”
BÉLYEGZŐI**

Cluj-Kolozsvár,
Calea Regele Ferdinand 65.

